

21.2.2025

MUSTASAARI

Iskmon-Jungsundin osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi

Tilaaaja:
Sweco Finland Oy

Heilu Oy
Kalle Luoto

Sisällysluettelo

1. Johdanto	5
2. Perustietoa tutkimusalueesta	6
3. Inventointityö	14
4. Tulokset	18
5. Arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet	19
Kiinteät muinaisjäännökset	19
5.1. Björkholmsback*	19
5.2. Grönviken	23
Muut kulttuuriperintökohteet	25
5.3. Grönvikenin lasitehdas *	25
Mahdolliset muinaisjäännökset	27
5.4. Skatasund	27
6. Lähteet	28

Karttaluettelo

Kartta 1. Lähestymiskartta.....	4
Kartta 2. Karttaote vuonna 1651 laaditusta yleiskartasta (MH MH 112).	5
Kartta 3. Ote vuoden 1689 maakirjakartasta.....	7
Kartta 4. Ote kartasta	9
Kartta 5. Ote pitäjänkartoista 1840-luvun puolivälistä.....	11
Kartta 6. Ote vuoden 1856 Kalmbergin kartastosta, johon on merkitty Grönvikin kartano ja Jungsundin paperitehdas.	12
Kartta 7. Ote vuoden 1863 Gyldeénin kartastosta.	12
Kartta 8. Otteet vuoden 1970 peruskartoista.	13
Kartta 9. Maastossa tarkastettuja alueita sinisellä rasterilla.....	15
Kartta 10. Kohde 1. MK 1 : 5000.-	20
Kartta 11. Kohde 2 ja 3.	24
Kartta 12. Skatasundin hylyn kohdekartta.	27

Kannen kuva: Kansallisarkisto: MH MH 132/- - _1 Geographisk charta öfwer Wassor, Woitby, Weikars, Annixor, Martois, Qvevlax, Öster och Wester Hanckmo, Petzmo, Koskö, Norra och Södra Liungsund, Iskmo och Replot byar belägne uti... .v. 1762

Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 11/2024 aineistoa, ellei toisin mainita.

Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000.

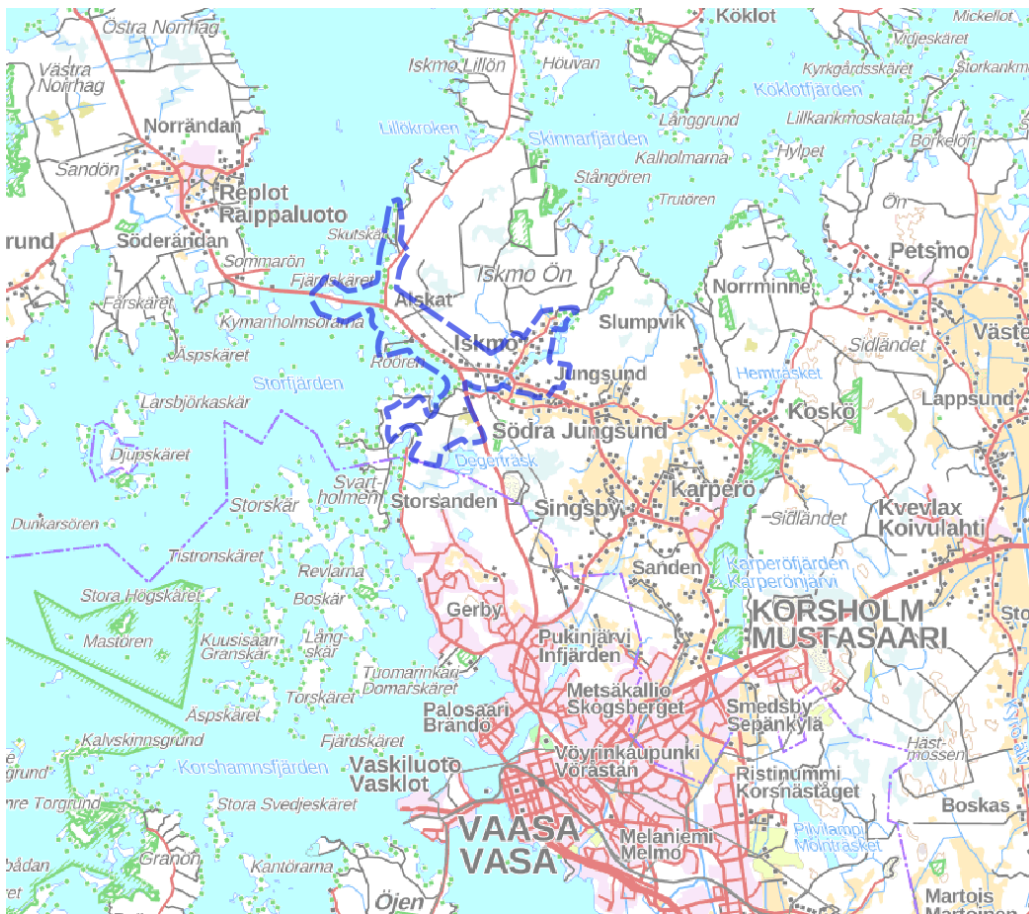
Valokuvat: Kalle Luoto.

MUSTASAARI Iskmon-Jungsundin osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi

Tiivistelmä & arkistotiedot

Sweco Finland Oy on laatimassa Iskmon-Jungsundin osayleiskaavaa. Osana selvitystä laadittiin arkeologinen inventointi. Alueen arkeologisesta inventoinnista vastasi Heilu Oy / Kalle Luoto. Inventoidulta alueelta tunnettiin entuudestaan yksi kiinteä muinaisjäännös, yksi mahdollinen kiinteä muinaisjäännös sekä yksi valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö eli (RKY-alue). Kaava-alueen arkeologisen inventoinnin jälkeen alueelta tunnetaan kaksi kiinteää muinaisjäännöstä, yksi muu kulttuuriperintökohde ja yksi mahdollinen muinaisjäännös.

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Heilu Oy
Tutkimuksen tekijä:	FM Kalle Luoto
Kenttätöaika:	26.9. ja 9.10.2025
Tutkimuksen tilaaja:	Sweco Finland Oy
Alueelle sijoittuneet aiemmat tutkimukset:	Zetterberg Pentti dendrokronologinen iänmääritys 2016 Tevali Riikka vedenalaisarkeologinen tutkimus 2013 Paanasalo Pekka viistokaikuluotaustyö 2010

Kartta 1. Lähestymiskartta.

1. Johdanto

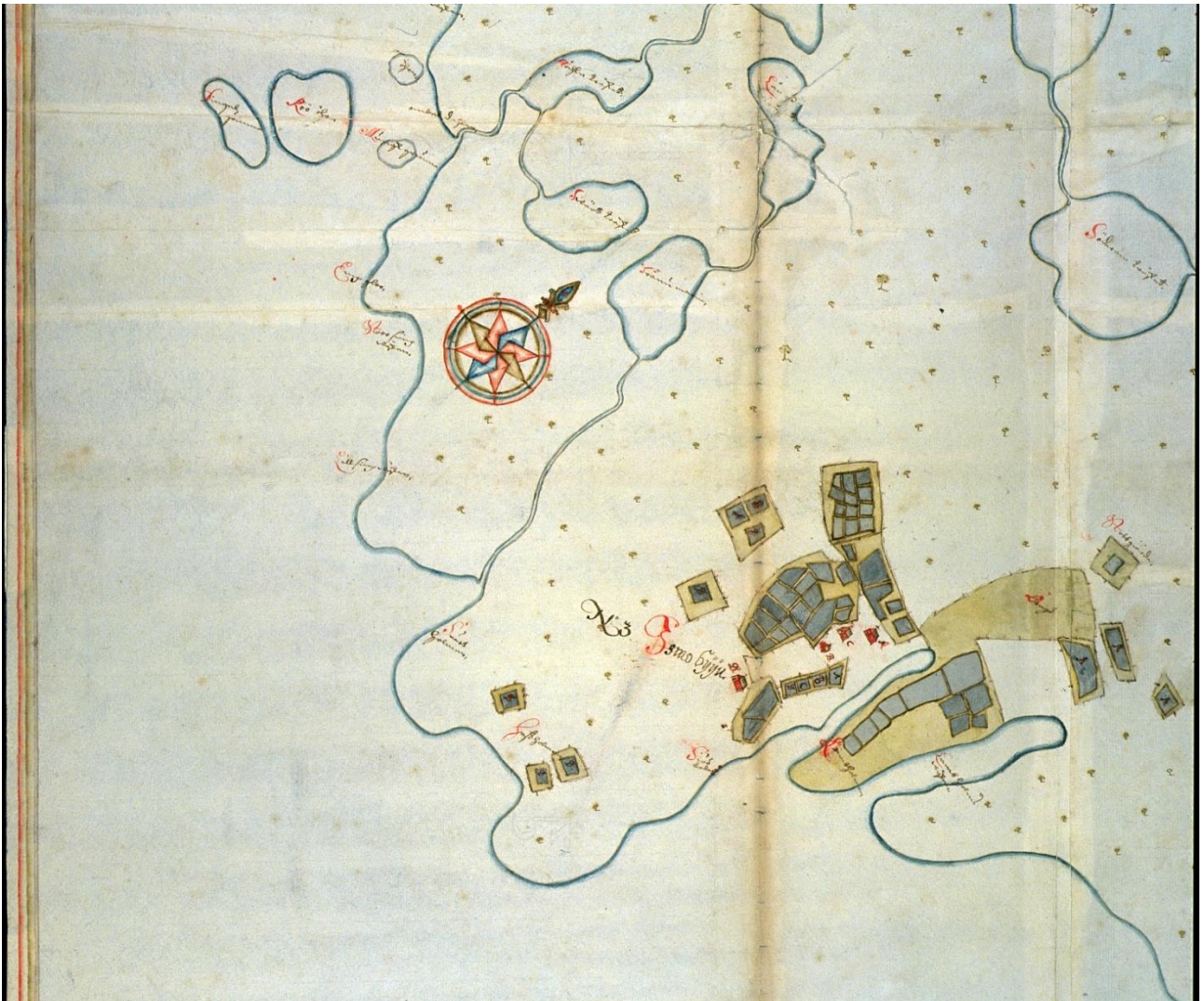
Sweco Finland Oy on yleiskaavatyössä laatimassa Mustasaaren Iskmon osayleiskaavaluonnosta Mustasaaren kunnan tilauksesta. Sweco Finland Oy tilasi arkeologisen inventoinnin Heilu Oy:ltä. Inventoinnin toteutti Heilu Oy:n arkeologi (FM) Kalle Luoto. Ennen inventointia lueelta tunnettiin yksi kiinteä muinaisjäännös, hylkykohde Grönviken, sekä toinen mahdollinen muinaisjäännös, hylkykohde Skatasund. Näitä ei tässä inventoinnissa tarkastettu, koska kyseessä olivat vedenalaiskohteet. Uusina kohteina alueelta paikannettiin kaksi kohdetta, joista Björkholmsback tulkittiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi ja toinen kohde, Grönvikenin lasitehdas, muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Grönvikenin lasitehdas on myös RKY kohde (Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY). Inventoinnin maastotyöt lokakuussa 2024. Inventoinnin raportti laadittiin talvella 2024–2025.

Kartta 2. Karttaote vuonna 1651 laaditusta yleiskartasta (MH MH 112).

2. Perustietoa tutkimusalueesta

Kaava-alue sijoittuu Pohjois-Mustasaareen noin 9 kilometrin etäisyydelle kuntakeskuksesta. Suunnittelualan läpi kulkee Alskatintie (seututie 724) sekä Jungsundintie (yhdystie 7254). Eteläosastaan alue rajautuu Vaasan kaupunkiin. Inventoitava alue käsittää noin 1200 hehtaaria. Inventointialuetta luonnehtii taajama-alueet etelässä ja niitä ympäröivät viljelyalueet. Viljelyalueita ympäröivät kivikkoiset metsäalueet, jotka painottuvat erityisesti alueen pohjois- ja itäosiin.

Kartta 3. Ote vuoden 1689 maakirjakartasta.

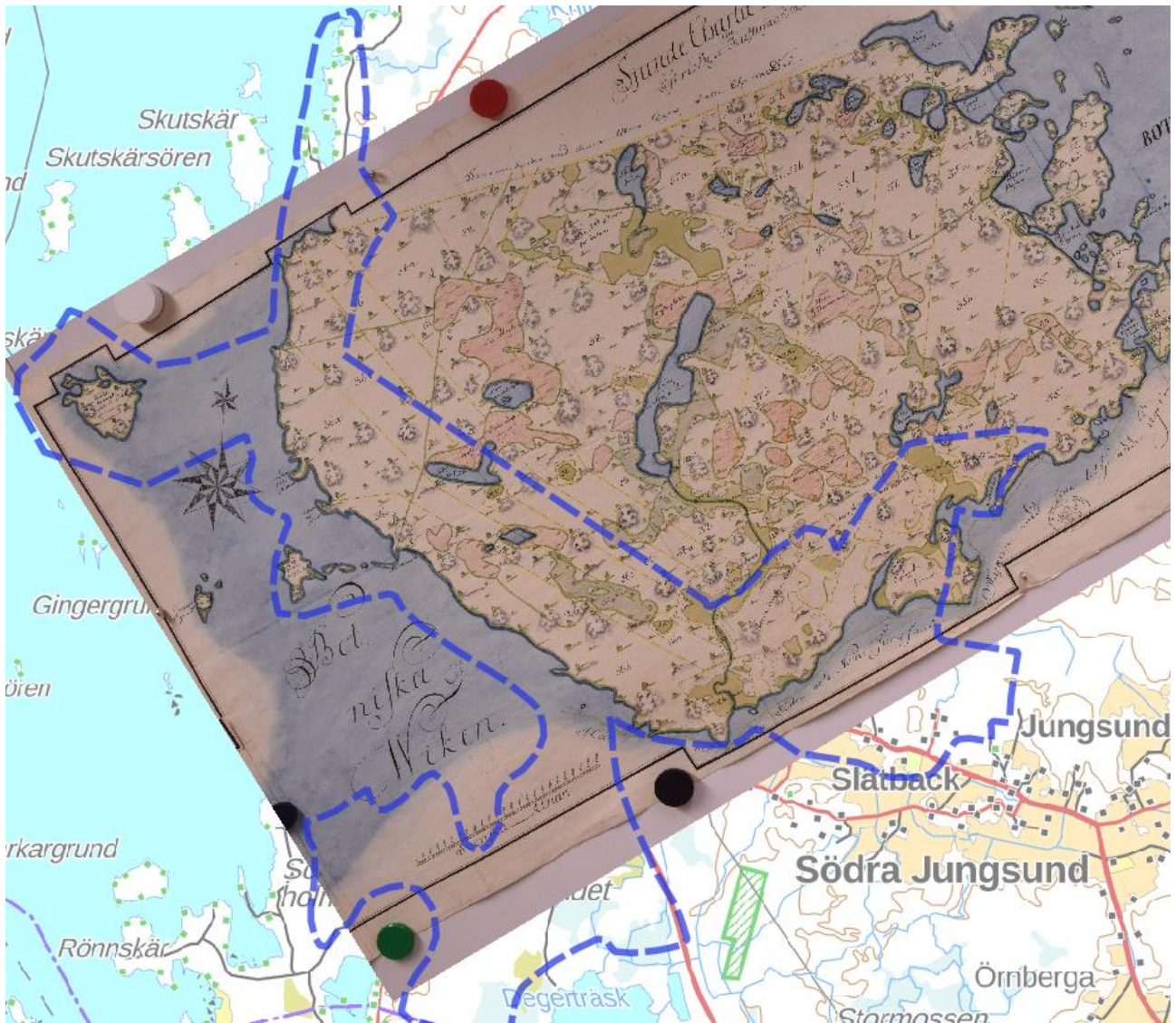
Pohjanmaan rannikkoseudulla maankohoaminen on nykyisin noin 7–9 mm vuodessa. Näin ollen inventointialueen maankohoaminen on jatkunut melko lineaarisesti läpi historian ollen noin metrin vuosisadassa. Alueen korkeimmat kohdat ulottuvat noin 20 metrin korkeuteen ja ovat paljastuneet merestä ajanlaskun alun aikaan ja ennen 1000 lukua kuivaa maata ei ole ollut tarpeeksi kiinteän asutuksen syntymiselle. Historiallisella ajalla tultaessa saaret ovat kasvaneet ja kiinteä asutus on alkanut keskittymään nykyisille Iskmon kylän kohdalle.

Vanhin hieman tarkemmi Iskmon kylää kuvaava kartta on vuodelta 1689 (Gedda, Jonas. KA E32: 16b. 1689). Kartan tarkka asemointi on hankalaa, mutta kylä on suunnilleen sijainnut yhä asutulla alueella suunnilleen Iskmontien ja Norrbackvägenin risteysalueen ympäristössä ja pohjoispuolella.

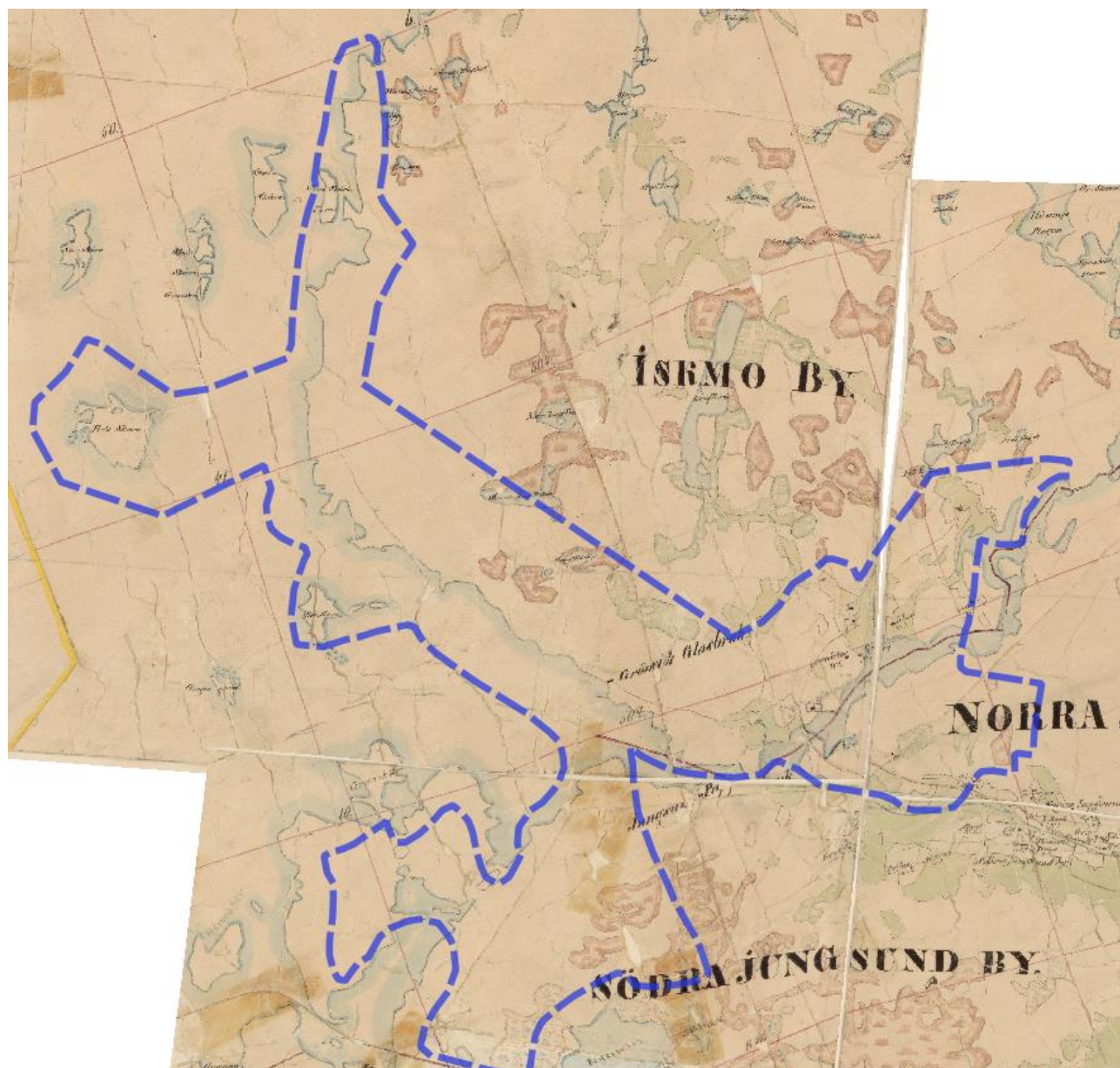
Kuva 1. Todennäköisesti Iskmon kylän vanhin asutus on sijoittunut Iskmontien ja Norrbackvägenin pohjoispuoliselle alueelle. Alueella on nykyisin hoidettuja pihapiirejä.

Iskmon kylä on kuvattu hieman tarkemmin vuonna 1776 laaditulle isojakokartalle. Kylän talot sijoittuvat 1800-luvun kartoilla (pitäjänkartta sekä Kalmbergin kartasto) asutus painottuu hyvin pitkälti samalla paikalle kuin isojakokartoilla. 1900-luvun vanhoilla peruskartoilla asutus on levittäytynyt laajemmalle alueelle vaikkakin suurin osa asutuksesta on edelleen samoilla kohdilla kuin 1700-luvun ja 1800-luvun kartoilla. Käytännössä melko varhain on otettu viljelyyn ne maat, joita on voitu viljellä. Asutus ei ole levinnyt ennen 1900-lukua alueille, joissa viljely ei ole ollut mahdollista.

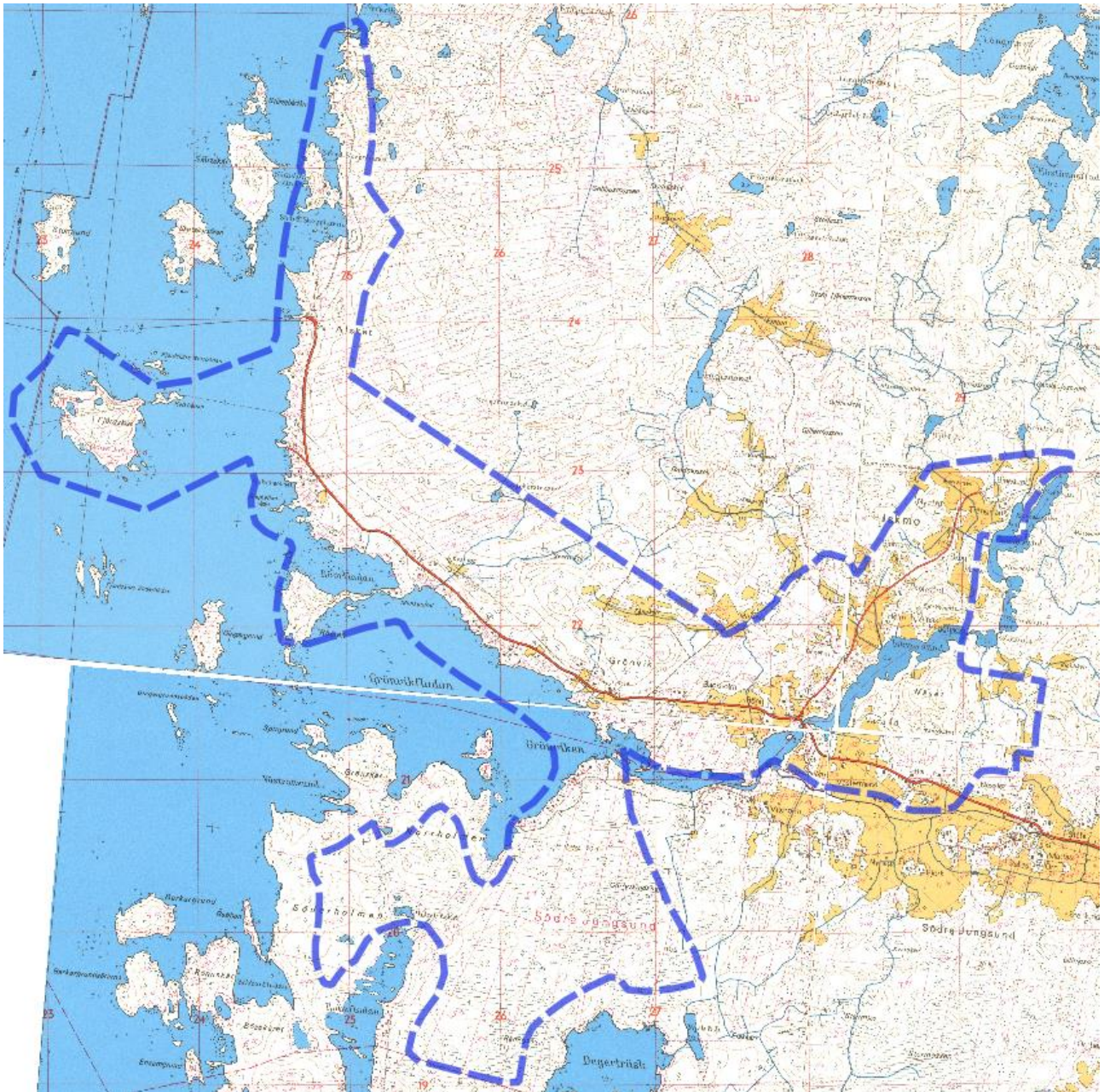

Kartta 4. Ote kartasta

Kartta 5. Ote pitäjänkartoista 1840-luvun puolivälistä.

Kartta 8. Otteet vuoden 1970 peruskartoista.

3. Inventointityö

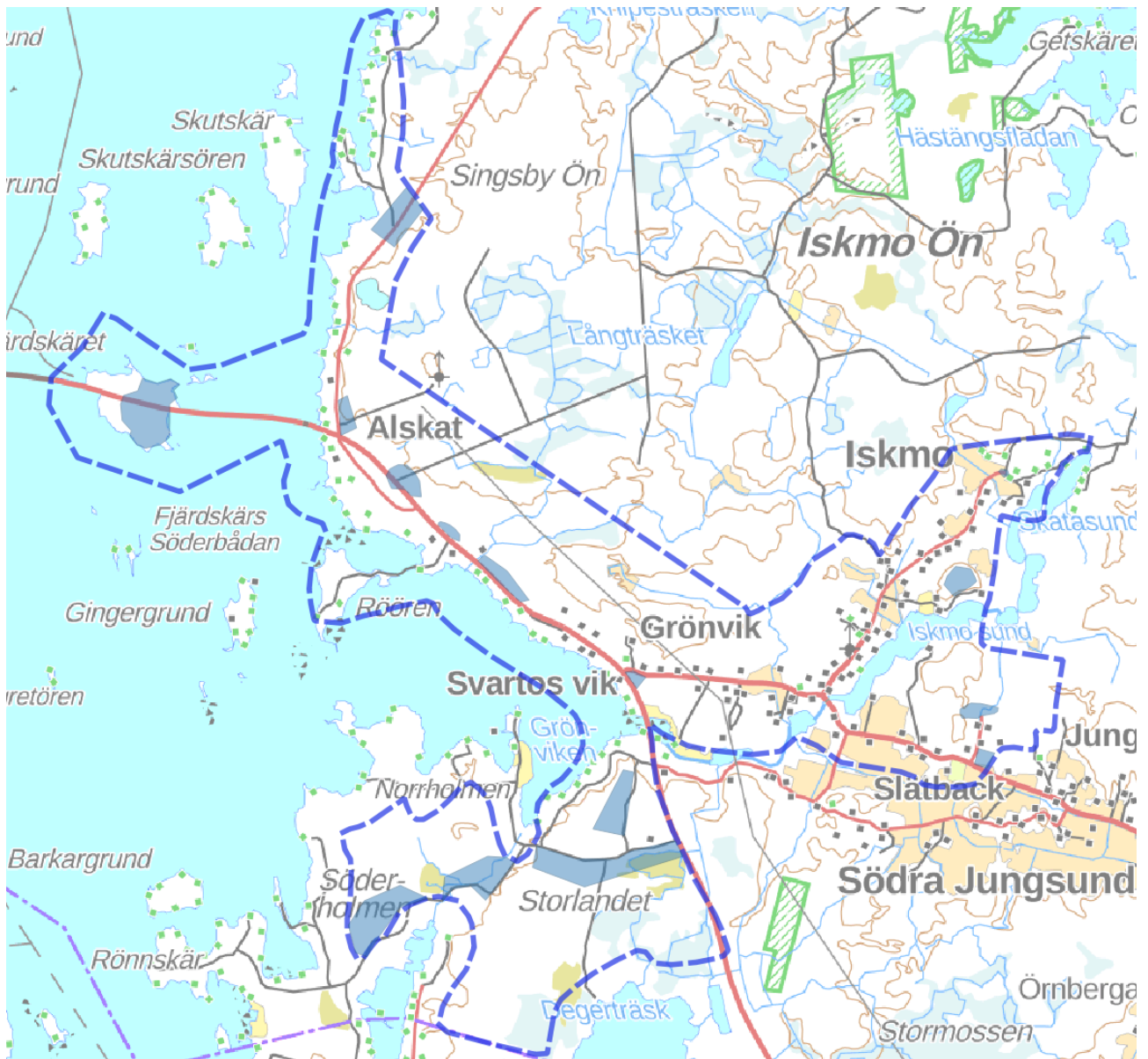
Inventoinnin valmistelutöiden yhteydessä selvitettiin kaava-alueella sijaitsevien muinaisjäännöskohteiden sijainnit ja muinaisjäännöstyyppit. Ensisijaisena lähteenä käytettiin muinaisjäännösrekisterin tietoja. Valmistelutöiden aikana tarkastettiin myös alueen rinnevarjostetta (Maanmittauslaitoksen korkeusmalli sekä pistepilvi), maanmittauslaitoksen 5p lidar aineistoa (MML 4548021557/05 00 00/2024), ortokuvakarttaa, GTK:n maaperäkarttaa sekä aluetta kuvaavia vanhoja karttoja (edellinen luku). Vanhoja karttoja tunnistettiin Kansallisarkiston verkkopalvelun avulla huhtikuussa 2024 ja koska niitä ei oltu vielä digitoitu, käytiin karttoihin tarkemmin tutustumassa Helsingissä toukokuussa 2024.

Inventoinnin maastotyöt tehtiin syys-lokakuussa 2024. Maastotyöt painottuivat esitöiden aikana muinaisjäännösten löytymisen kannalta potentiaalisiksi katsotuille alueille.

Isojakokartalta paikannatetut talotontit, jotka olivat asuttuja, tarkastettiin kauempaa tienvarsilta tai muualta lähettyviltä maastosta.

Maastossa havaitut muinaisjäännöskohteet dokumentoitiin digitaalivalokuvin ja muistiinpanoin. Muinaisjäännöskohteiden ja kuljetun reitin sijaintitiedot mitattiin GPS-laitteella (Garmin Montana 66s), jonka mittatarkkuus laitteen ilmoituksen mukaan oli 2–8 metriä.

Maasto on laajalti melko kivistä ja asumiseen soveltuvia alueita on melko vähän. Alueen pellot on raivattu kivistä ja useissa kohdin peltoja ja tiluksia reunustavat kiviaidat. Maastossa teiden ulkopuolella liikkuminen oli hidasta ja vaivalloista. Inventoinnin yhteydessä saatiin alueelta kuitenkin tarkastettua olennaiset maastonkohdat.

Kartta 9. Maastossa tarkastettuja alueita sinisellä rasterilla.

Kuva 2. Fjärdskäretin saarella on näyttävä kiviraunio. Tämä raunio on voimalinjaylvään perustus.

Kuva 3. Metsätietä alueen lounaisosassa.

Kuva 4. Rakentamattomat alueet ovat kivistä metsää.

Kuva 5. Alueella on useita kiviaitoja, jotka rajaavat tiluksia ja pelota.

4. Tulokset

Mustasaaren Iskmon osayleiskaavaluonnosta varten laaditun arkeologisen inventoinnin tuloksena paikannettiin aikaisemmin tunnettujen kohteiden lisäksi kaksi uutta arkeologista kohdetta. Molemmat näistä uusista kohteista on tavallaan aikaisemmin tunnettuja, koska Björkholmsback on merkitty peruskarttaan muinaishautana ja Grönvikenin lasitehdas on RKY kohde. Björkholmsbackin kohteeseen kuuluu rakkakivikkoon raivattuja rakenteita, mutta aivan yksiselitteisesti kohde ei ole hauta, vaan säilytyskuopat saattavat liittyä esimerkiksi säilytykseen. Kohteen tarkemman luonteen selvittäminen vaatii lisätutkimuksia. Grönvikenin lasitehdas otettiin mukaan kohteeksi, koska kyseessä on yksi suomen vanhimpia lasitehtaita. Erityisesti tehtaan 1800-luvun alkuun sijoittuvan varhaisemman vaiheen jäännöksillä on todennäköisesti teollisuusarkeologista arvoa, mutta niitä ei tämän inventoinnin yhteydessä havaittu. Tehdasalueen tuotantorakennukset on purettu toiminnan päättyttyä eikä selkeitä rakenteita paikalla ole havaittavissa. Vanhemman vaiheen rakenteita saattaa kuitenkin paljastua, mikäli alueella muokataan maaperää. Ennen inventointia alueelta tunnettiin yksi kiinteä muinaisjäännös, hylkykohde Grönviken, sekä toinen mahdollinen muinaisjäännös, hylkykohde Skatasund. Näitä ei tässä inventoinnissa tarkastettu, koska kyseessä olivat vedenalaiskohteet.

Tampereella 21.2.2025 Kalle Luoto
Heilu Oy

5. Arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet

Kiinteät muinaisjäännökset

Aiemmin tuntematon kohde on merkitty merkinnällä ”*”.

5.1. Björkholmsback*

Kunta:	Mustasaari
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rakkakuopat
Ajoitus:	ajoittamaton, esihistoriallinen ?
Koordinaatit:	N: 7019201 E: 228836 Z: 20
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus/MML:n korkeusmalli

Inventointi 2024:

Kallion päällä on rakkakivikko, johon on tehty valleja ja kuoppia. Kivikko on mäen laella sen itään laskevan rinteiden päällä. Kivikon kivet ovat tasakokoisia, halkaisijaltaan noin 10-20 cm kokoisia luonnonkiviä. Myös kohdetta ympäröivä maasto on kivinen. Rakkakivikon pohjois-etelä leveys on noin 15 – 20 metriä ja itä-länsi noin 20-30 metriä. Kivikkoon on kaivettu kolme selkeää kuoppaa, jotka ovat sammalen peittämiä.

Kohde on merkitty peruskartalle tekstillä ”Forngrav - Muin. hauta”. Kohdetta ei ole muinaisjäännösrekisterissä. Maastohavaintojen perusteella kohdetta ei voi pitää yksiselitteisesti hautana, vaan kyse on ihmisen kivikkoon raivaamista rakenteista. Kyseessä saattavat olla myös esimerkiksi säilytyskuopat. Korkeutensa perusteella kohde on todennäköisesti paljastunut vedenalta ajanlaskun alun aikoihin.

Kuoppa 1

N = 7019195 E = 228842

Pyöreähkö, halkaisijaltaan noin 1,5 metriä leveä kuoppa, jonka itäpuolella valli (vallin korkeus noin 0,3 m)

Kuoppa 2

N = 7019198 E = 228839

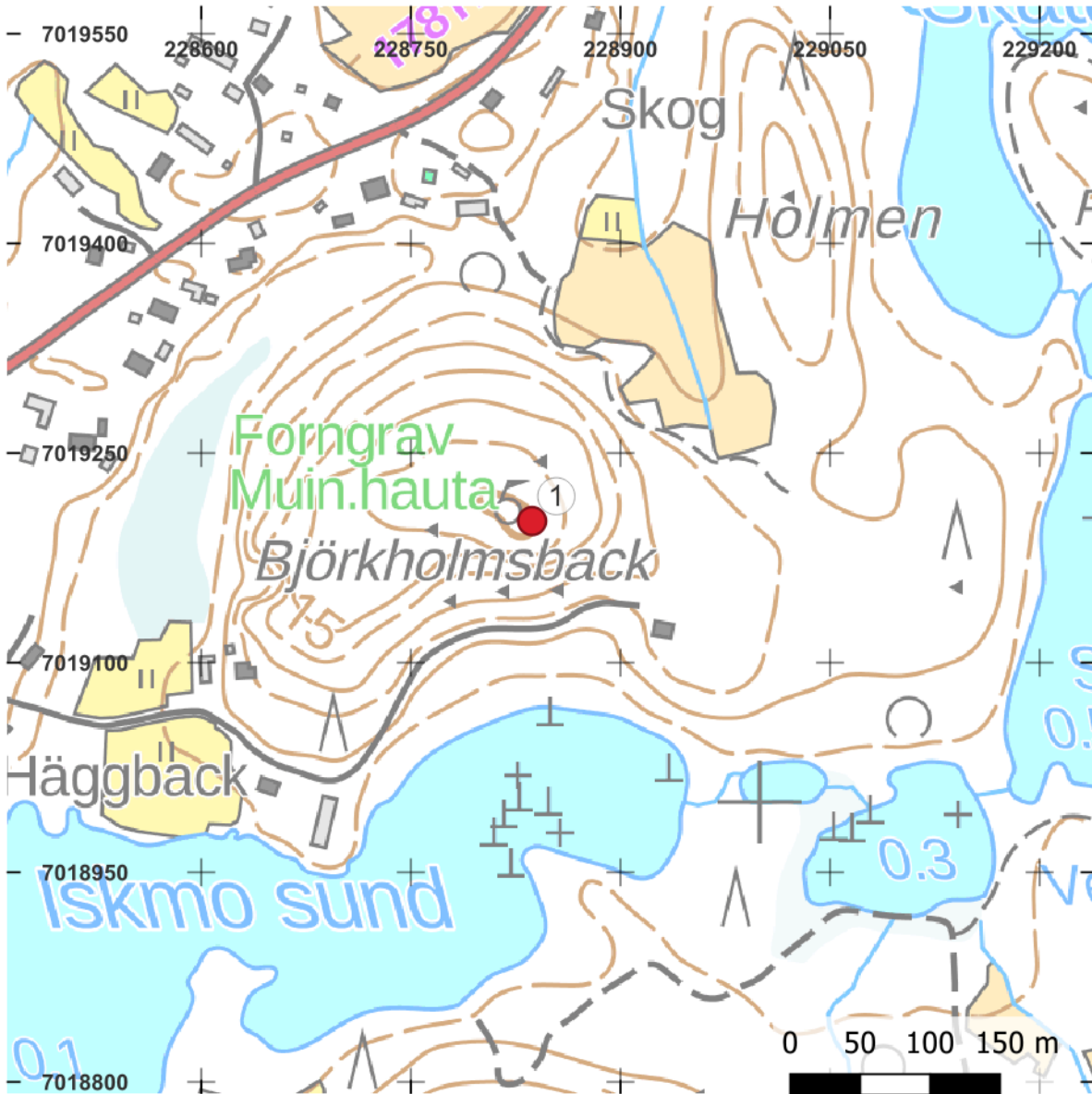
Paikalla on pyöreähkö kuoppa, jota ympäröi suorat vallit pohjois- ja eteläpuolella. Kuopan halkaisija noin 2 metriä. Vallien korkeus noin 0,2 – 0,4 metriä. Suorakaiteen muotoiset reunat rajaavat noin 3 x 3 metriä suuruisen alueen. Muoto tuo hieman mieleen rakennuksen pohjan.

Kuoppa 3

N = 7019202 E = 228835

Pyöreähkö kuoppa, jonka halkaisija on noin 1 m. Kuopassa suorakaiteen muotoiset vallit ympärillä. Vallien sivun pituus noin 2 metriä.

Näiden lisäksi kohteeseen kuuluu useita pienempiä kuoppia, valleja ja kivikasoja. Yksinkertaisin selitys kuopille on säilytyskuopat. Varsinaiseen kalmistoon viittaavia löytöjä ei tehty.

Kartta 10. Kohde 1. MK 1:5000.-

Kuva 6. Yleiskuva Björkholmsbackan rakasta.

Kuva 7. Kuoppa 1. Etelästä.

Kuva 8. Kuoppa 2. Etelästä.

Kuva 9. Kuoppa 3. Etelästä.

5.2. Grönviken

Nimi:	Grönviken
Kunta:	Mustasaari
Muinaisjäännöstunnus:	2625
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	alusten hylt, hylt (puu)
Ajoitus:	historiallinen, 1800-luku
Koordinaatit:	N: 7018534 E: 226450 syvyys maksimissaan 2.00
Koordinaattiselite:	Kohde on paikannettu 2013 kenttätyön yhteydessä GPS:llä
Aiemmat tutkimukset:	Pentti Zetterberg dendrokronologinen iänmäärittäminen 2016 Riikka Tervä ja Aki Leinonen kartoitus 2013 Peter Hästbacka ilmoitus 2009

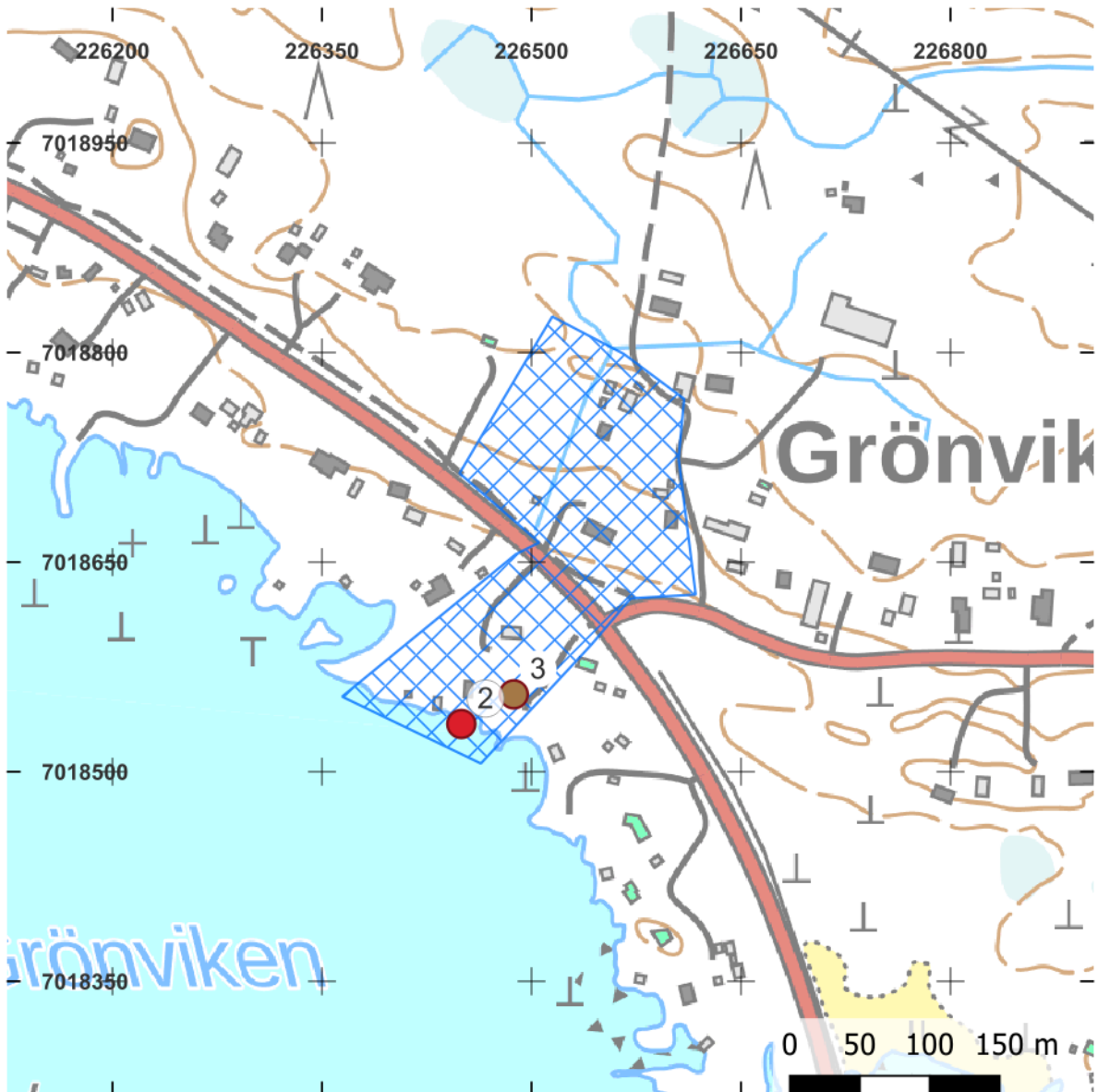
Muinaisjäännösrekisterin kuvaus: Sijaintipaikka on Grönvikinlahden koillisrannalla vanhan lasitehtaan tontin rantavedessä.

Paikalla on puurunkoisen aluksen hylky, jonka pituus on noin 26 metriä ja leveys 7–10 metriä. Aluksesta on jäljellä sen pohjaosaa. Hylky on matalassa vedessä siten, että keulaosa on rantaan päin ja perä ulapalle päin 1,6 metrin syvyydessä. Hylyn peräosan lähellä on peräsin, jonka näkyvän osan pituus on 3,12 metriä, yläosan leveys on 20 cm ja alaosan leveys 55 cm. Peräsimen paksuus on 20 cm ja siinä on kaksi rautaista metallipantaa. Hylyn styyrpuurin laita on ruoppauksen vahingoittama. Paapuurin laita on ehjempi ja siinä on havaittavissa 44 kaaren alaosa/pohjatukia suurin piirtein alkuperäisillä paikoillaan. Näiden leveys on 25 cm ja paksuus 5 cm. Kaaret ovat pareittain. Hylyn paapuurin puoleisessa osassa on säilynyt pohjalaudoitusta ja sisäkyljen laudoitusta. Lautojen leveys on 29 cm ja paksuus 5 cm. Köli on halkaisijaltaan neliönmuotoinen ja vahvuudeltaan 30 x 30 cm.

Talvella 2013 hylyn osien läheisyydessä tehtiin venerannan ruoppausta ja hylyn osia, mm. kaaria, ruopattiin ylös. Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut -yksikkö kävi tarkistamassa ja mittaamassa hylkykohteen ruoppauksen jälkeen kesällä 2013. Pohjanmaan museo teetti dendrokronologisen ajoituksen kahdesta hylkypuunäytteestä. Tuloksen mukaan puut, joista laiva on rakennettu, on kaadettu 1700-luvun lopussa/1800-luvun alussa. Materiaali on tammea ja vaikuttaa olleen peräisin Itämeren eteläpuolelta.

On mahdollista, että hylky liittyy Grönvikin lasitehtaan toimintaan. Grönvikin lasitehdas oli 1800-luvun lopulla Pohjoismaiden suurin ikkunalasin valmistaja. Sen oli perustanut laivanvarustaja Johan Grönberg 1812 Mustasaaren Iskmön kylään satamapaikan viereen. Toiminta loppui 1907. Lasitehtaan yhteydessä toimi myös paperitehdas 1828–1876, fajanssitehdas 1841–1907 sekä laivaveistämö.

Inventointi 2024: Vedenalaisia kohteita ei tarkastettu vuoden 2024 inventoinnin yhteydessä.

Kartta 11. Kohde 2 ja 3.

Kohde on merkitty pisteellä. Sinisellä rasterilla on merkitty lasitehtaan alue (RKY alue).

Muut kulttuuriperintökohteet

5.3. Grönvikenin lasitehdas *

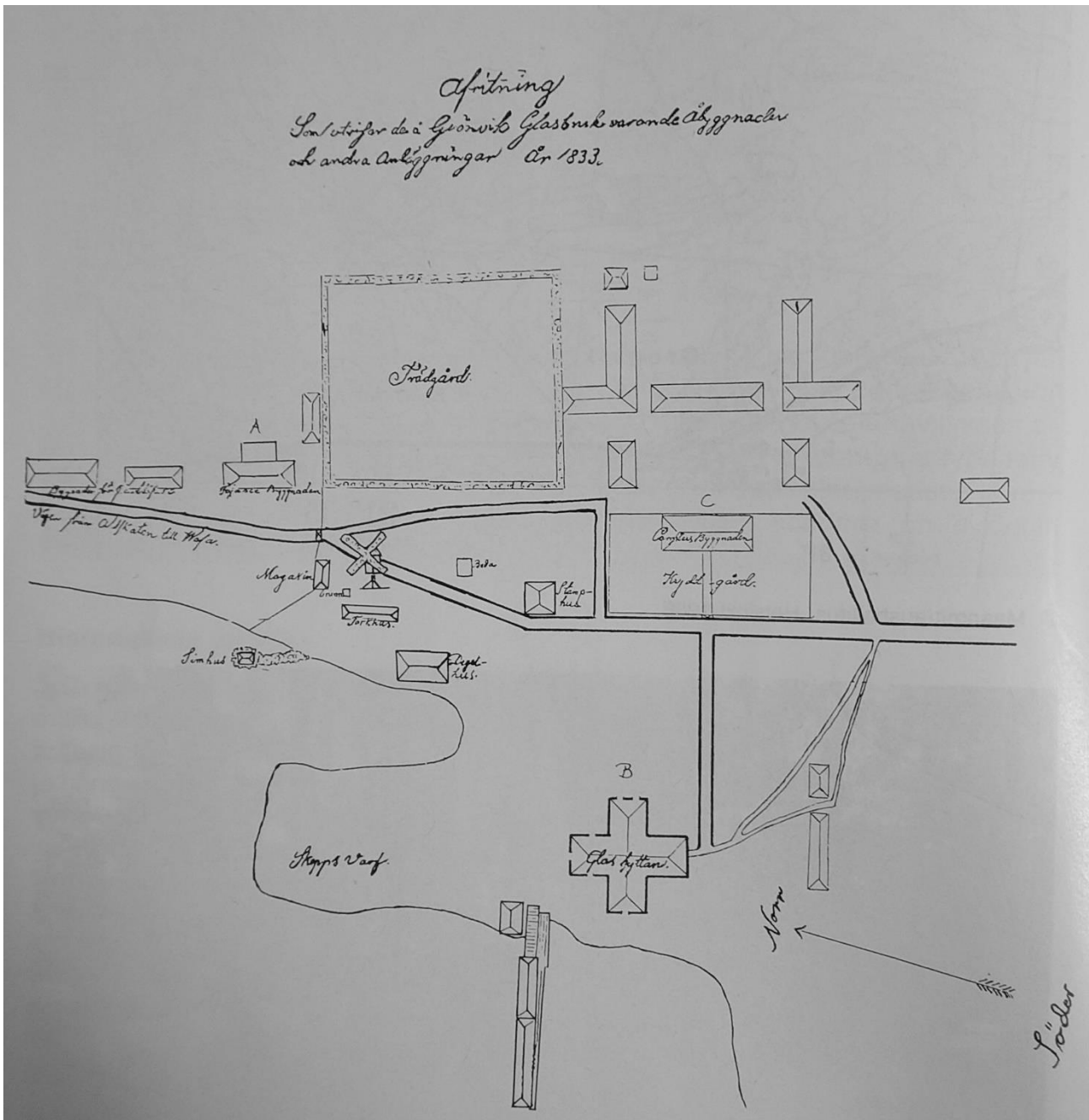
Nimi:	Grönvikenin lasitehdas
Kunta:	Mustasaari
Muinaisjäännöstunnus:	
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	teollisuuskohteet, lasitehtaat
Ajoitus:	historiallinen, 1812 - 1907
Koordinaatit:	N 7018555 E 226487 Z 3 m mpy
Koordinaattiselite:	Arvioitu lasihytin sijaintipaikka
Aiemmat tutkimukset:	- Vanhatalo, Simo & Matiskainen Heikki 1986: Suomen lasitehtaiden teollisuusarkeologinen inventointi 1681 – 1985. Suomen lasimuseon tutkimusjulkaisu = Glassresearch : the bulletin of the Finnish glass museum. 3. Riihimäki: Suomen lasimuseo, 1986. ISBN 951-99803-9-3 - Hiekkänen Markus 1995: Grönvikin lasitehtaan alue Mustasaarella. Kertomus virkamatkasta 9.1.1995. Museovirasto.

Tehtaan paikka sijaitsee Grönvikin lahden rannalla noin 12 kilometriä Vaaasan keskustasta luoteeseen. Grönvikin lasitehtaan perusti laivanvarustaja Johan Grönberg vuonna 1812. Rakennuspaikaksi valittiin alue satamapaikan vierestä. Lasitehtaan yhteydessä toimi myös laivaveistämö ja vuosina 1841–1907 fajanssitehdas. Tehtaan toiminta päättyi 1907 ja tehtaan käyttökelpoinen kalusto vietiin Skinnarvikiin

Tehdas- ja tuotantorakennukset on hävitetty, mutta tilan päärakennus on yhä olemassa. Tehtaan piha-alue on tasoitettu hyttirakennuksen hävityksen aikaan, ja samalla myös sen perustukset ovat kadonnet. Hyttirakennuksen kohdalla on nykyisin nuorempi rakennus. Grönvikin lasitehtaan rakennuskannasta on jäljellä päärakennus, joka on rakennettu viimeistään vuonna 1814. Päärakennuksen pihapiiriin kuuluvat puisto ja puutarhurin talo. Päärakennus on restauroitu 2000-luvulla.

Grönvikin lasitehdas on arvoltaan valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi eli RKY-alueeksi (Museoviraston RKY-inventointi 2009).

Koska tehtaan tuotantolaitokset on todennäköisesti hävitetty, luokitellaan kohde luokkaan ”muu kulttuuriperintökohde”. Kohteella saattaa olla arvoa teollisuusarkeologisena kohteena, mikäli maanpinnan alapuolisista kerroksista havaitaan vanhempaan lasituotantoon liittyviä rakenteita. Inventoinnin aikana niitä ei havaittu.

Kuva 10. Grönvikin lasitehdas ympäristöineen vuonna 1833. Kartassa A = fajanssitehdas, B = lasitehdas, C = Grönvikin päärakennus. Kartan lähde: Maakunta-arkisto, Vaasa (Matiskainen & Vanhatalo 1986).

Mahdolliset muinaisjäännökset

5.4. Skatasund

Nimi:	Skatasund
Kunta:	Mustasaari
Muinaisjäännöstunnus:	2557
Muinaisjäännösstatus:	mahdollinen muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	alusten hylyt
Ajoitus:	historiallinen
Koordinaatit:	N: 7019657 E: 229269
Koordinaattiselite:	Kohde on paikannettu ilmoittajan lähettämän kartan mukaan kansalaisen karttapaikan avulla

Muinaisjäännösrekisterin kuvaus: Skatasundissa pohjois-eteläsuuntaisen pitkänomaisen niemen länsipuolella suuren kiven läheisyydessä.

Puisen veneen hylky, joka on havaittavissa pinnalta käsin. Kohde ilmoitettiin Museovirastolle puhelimitse 2006. Veneen hylyn kerrottiin liittyvän aikaan, jolloin järvestä oli vielä suora yhteys mereen ennen kuin maankohoaminen on muuttanut Skatasundin makeanveden alueeksi.

Veneen kerrotaan törmänneen aikoinaan kiveen ja uponneen. Paikalliset iäkkäämmät asukkaat muistavat lapsina uidesaan ja sukeltaessaan tunteneensa hylyn osia jalkojensa alla.

Vaasalainen sukellusseura yritti paikantaa veneen hylkyä sukeltamalla elokuussa 2006, mutta hylkyä ei löytynyt. Järven pohjassa todettiin olevan hyvin paksu mutakerros. Hylkyetsinnästä kirjoitettiin Vasabladetissa 30.8.2006.

Inventointi 2024: Vedenalaisia kohteita ei inventoitu vuoden 2024 inventoinnin yhteydessä.

Kartta 12. Skatasundin hylyn kohdekartta.

6. Lähteet

Vanhatalo, Simo & Matiskainen Heikki 1986: Suomen lasitehtaiden teollisuusarkeologinen inventointi 1681 – 1985. Suomen lasimuseon tutkimusjulkaisu = Glassresearch : the bulletin of the Finnish glass museum. 3. Riihimäki: Suomen lasimuseo, 1986.

Tutkimusraportit:

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, 2009, Museovirasto.

Tevali, Riikka 2013. Mustasaari Grönvik. Hylyn vedenalaisarkeologinen tutkimus 16. –19.7.2013

Zetterberg, Pentti 2016. Isonkyrön kirkon votiivitaulun (mittaukset FIV1024 ja FIV1025) ja Pohjanmaan museon puunäytteiden FIV3701 (Fatikooli Klemetsin hirsi), sekä F5V3801 ja F5V3802 (Grönvikin laivahylyn puut) dendrokronologinen iänmääritys. Itä-Suomen yliopisto Joensuu.

Digitaaliset lähteet:

Kulttuuriympäristön palveluikkuna: <https://www.kyppi.fi>

Karttalähteet:

Kansallisarkisto

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto .

- MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. E VAASAN LÄÄNI. Mustasaari. E32:18/1. Norra Jungsund; Ägokarta . Kansallisarkisto.
- MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. E VAASAN LÄÄNI. Mustasaari. E33:21/1. Norra Jungsund; Karta öfver åker . Kansallisarkisto.
- MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. E VAASAN LÄÄNI. Mustasaari. E33a:9/1-3. Norra Jungsund; N:o 1-4 och 6-8, karta öfver tomter och svinvall med delningsbeskrifning (1828-1828). Kansallisarkisto.
- MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. E VAASAN LÄÄNI. Mustasaari. E32:4/1-10. Iskmo; N:o 1-4, ägokarta med delningsbeskrifning (1776-1776). Kansallisarkisto. Viitattu 19.4.2024.
- MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. E VAASAN LÄÄNI. Mustasaari. E31:26/1. Iskmo; Karta öfver hemskogen med delningsbeskrifning (1783-1783). Kansallisarkisto.
- MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. E VAASAN LÄÄNI. Mustasaari. E31:22/1-2. Smedsby; Smedsby, Singsby, Iskmo, Jungsund norrby och Karperö: karta öfver vägen emellan Wasa stad och Iskmo sund, med beskrifning (1783-1783). Kansallisarkisto.

- . MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. E VAASAN LÄÄNI. Mustasaari. E31:8/1. Iskmo; N:o 2 Glasmästar, ägokarta med delningsbeskrifning (1799-1799). Kansallisarkisto.
- MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. E VAASAN LÄÄNI. Mustasaari. E33a:4/1-2. Iskmo; Karta öfver svinvall med delningsbeskrifning (1828-1828). Kansallisarkisto.
- MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. E VAASAN LÄÄNI. Mustasaari. E31:8/2-3. Iskmo; Iskmo och Norra Jungsund: karta och beskrifning öfver byarån (1858-1858). Kansallisarkisto.

Maanmittaushallituksen kartat. MH Alue- ja rajakartat.

Maanmittaushallituksen kartat . MH Alue- ja rajakartat. MH MH 133/- - Transport Charta öfver Karckmo, Toby, Wikby, Helsingby, Korsholm, Clemetzön, Munsmo, Sundom, Tölby, Gierby, Wästerviken, Angsby, Karprö, Smedsby och Böhle byar, uti Mustasari Sochn (-). Tiedosto 3. Kansallisarkisto. Viitattu 13.2.2025.

MH MH 112/- -. Geographisch afrijtningh öfwer Mussar, Store och Lille Kyro sochnar item Wöro, Ny Carleby och Lappo sochnar (Claesson, Claes 1651).

MH MH 111/- -. Geographisch Affrijtningh uppå Lappfierd, Nerpis, Laihela, Malax, Mustasaari, Lilla Kyro, Stora Kyro, Illmohla, Lappo, Wöro och Ny Carleby sochnar sampt en del af Pedersöre sochn (Lundhgren, Oloff 1680).

MH MH 132/- -_1 Geographisk charta öfwer Wassor, Woitby, Weikars, Annixor, Martois, Qvevlax, Öster och Wester Hanckmo, Petzmo, Koskö, Norra och Södra Liungsund, Iskmo och Replot byar belägne uti.. (Ekholm N. & Cajanus J. 1650–1842)

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto.

1331 09 Ia.* -/_ -_1 Mustasaari (Berger, C.O. 1846)

1331 12 Ia.* -/_ -_1 Mustasaari (Berger, C.O. 1846)

1332 07 Ia.* -/_ -_1. Mustasaari (Berger, C.O. 1846)

1332 10 Ia.* -/_ -. Mustasaari (Berger, C.O. 1846)

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto

Kalmbergin kartasto R IIIa : List 2 (Kalmberg, Gustaf Adolf 1855-1856).

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-2007868>

Maanmittaushallitus

Vanhat peruskartat

Karttalehti 1331 09 Västervik, vuosi 1970.

Karttalehti 1331 12 Karperö, vuosi 1959.

Karttalehti 1331 12 Karperö, vuosi 1970.

Karttalehti 1332 07 Replot, vuosi 1970.

Karttalehti 1332 10 Petsmo, vuosi 1970.